

Academic Focus

พฤศจิกายน 2561

สารบัญ

บทนำ	1
ความหมายของพรรคการเมือง	3
ความสำคัญของพรรคการเมือง	4
การจัดตั้งพรรคการเมือง	4
1. การเตรียมการจัดตั้งพรรคการเมือง	4
2. การจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง	6
การสิ้นสุดของพรรคการเมือง	11
บทสรุปและความเห็นของผู้ศึกษา	18
บรรณานุกรม	20

เอกสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

<https://www.parliament.go.th/library>

การจัดตั้งพรรคการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560

บทนำ

หลังจากเหตุการณ์การเข้ายึดอำนาจของ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เมื่อปี 2557 และได้มีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 11/2557 ลงวันที่ 23 พฤษภาคม 2557 เรื่อง การสิ้นสุดของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ส่งผลให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 สิ้นสุดลง แต่ประกาศดังกล่าวกำหนดให้บทบัญญัติ แห่งรัฐธรรมนูญบางหมวดยังคงมีผลใช้บังคับต่อไป นอกจากนี้ ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 24/2557 ลงวันที่ 23 พฤษภาคม 2557 เรื่อง ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ต่อไป ก็มีได้ยกเลิกหรือสั่งให้พระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญฉบับใดสิ้นสุดลง นอกจากกำหนดให้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 5 ฉบับ มีผล บังคับใช้ต่อไป จนกว่าจะมีประกาศเปลี่ยนแปลง ได้แก่

- 1) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2542
- 2) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542
- 3) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการ การเลือกตั้ง พ.ศ. 2550
- 4) พระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2552 และ
- 5) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณา คดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542

ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความชัดเจน จึงได้มีประกาศคณะรักษา ความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 57/2557 ลงวันที่ 7 มิถุนายน 2557 เรื่อง ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญบางฉบับ มีผลบังคับใช้ต่อไป มีสาระสำคัญ คือ ให้พระราชบัญญัติ

ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ พ.ศ. 2552 มีผลบังคับใช้ต่อเนื่องต่อไปโดยมิได้สะดุดลงจนกว่าจะมีกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิก แต่ให้งดเว้นการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งและการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาไว้เป็นการชั่วคราวก่อน และห้ามมิให้พรรคการเมืองที่มีอยู่แล้วดำเนินการประชุม หรือดำเนินกิจการใด ๆ ในทางการเมือง และการดำเนินการเพื่อการจัดตั้งหรือจดทะเบียนพรรคการเมืองให้ระงับไว้เป็นการชั่วคราว รวมทั้งให้ระงับการจัดสรรเงินสนับสนุนแก่พรรคการเมืองของกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองไว้เป็นการชั่วคราวด้วย จากประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติดังกล่าวข้างต้น ส่งผลให้กิจกรรมทางการเมืองต้องหยุดชะงักลงไปช่วงระยะเวลาหนึ่ง จนกระทั่งหลังจากที่ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2560 คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้มีการจัดทำกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองฉบับใหม่ขึ้นมา เพื่อกำหนดวิธีการจัดตั้งพรรคการเมืองและการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองให้มีความสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ นั่นคือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 โดยได้มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2560 ซึ่งในบทเฉพาะกาล มาตรา 140 ได้บัญญัติให้พรรคการเมืองที่จัดตั้งหรือเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 และยังคงดำรงอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ เป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองดังกล่าวที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ยังคงเป็นคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองเพื่อดำเนินการตามมาตรา 141 โดยให้ถือว่าพรรคการเมืองดังกล่าวมีสมาชิกตามที่ปรากฏในทะเบียนสมาชิกพรรคการเมืองที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีขึ้นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 จะมีผลบังคับใช้แล้วตั้งแต่วันที่ 8 ตุลาคม 2560 ซึ่งพรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นก่อนหน้านั้น จะต้องเริ่มดำเนินการต่าง ๆ ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ส่วนบุคคลที่ประสงค์จะจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ก็ไม่สามารถยื่นคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองได้ เนื่องจากผลของประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 57/2557 ดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 3/2558 ลงวันที่ 1 เมษายน 2558 เรื่อง การรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของชาติ ยังมีผลใช้บังคับ การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองจึงยังไม่อาจกระทำได้ และเพื่อให้พรรคการเมืองทั้งที่จัดตั้งขึ้นแล้วและกำลังเตรียมจะจัดตั้งขึ้นใหม่ สามารถดำเนินการต่าง ๆ ได้ทันภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด จึงได้มีคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 53/2560 ลงวันที่ 22 ธันวาคม 2560 เรื่อง การดำเนินการตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง โดยสรุปสาระสำคัญในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ ดังนี้

“เพื่อให้การจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่สามารถดำเนินการทางธุรการและมีโอกาสเตรียมการเพื่อเข้าสู่ช่วงเวลาการทำกิจกรรมทางการเมืองไปพร้อมกับพรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นก่อนแล้ว ให้ผู้ที่ประสงค์จะจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ดำเนินการตามหมวด 1 ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย

พรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ได้ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2561 แต่การประชุมเพื่อยื่นคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองตามมาตรา 10 ต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติและให้ดำเนินกิจกรรมได้เท่าที่ได้รับอนุญาตหรือตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติกำหนด”

จากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง พบว่า มีพรรคการเมืองเดิมที่ยังดำเนินการอยู่ จำนวน 65 พรรคการเมือง และมีพรรคการเมืองที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 แล้ว จำนวน 18 พรรคการเมือง ประกอบด้วย พรรคทางเลือกใหม่ พรรคมติประชา พรรคประชาภิวัฒน์ พรรคพลังพลเมืองไทย พรรครวมใจไทย พรรคพลังธรรมใหม่ พรรคประชาชนปฏิรูป พรรคอนาคตใหม่ พรรคไทยธรรม พรรคเพื่อนไทย พรรคไทยศรีวิไลย์ พรรครวมพลังประชาชาติไทย พรรคสยามพัฒนา พรรคเพื่อนคนไทย พรรคพลังวงชนไทย พรรคพลังไทยรักไทย พรรคพลังชาติไทย และพรรคประชาชาติ จากพรรคการเมืองที่ยื่นคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองทั้งหมด 36 พรรคการเมือง ดังนั้น พรรคการเมืองที่ยังดำเนินการอยู่ รวม 83 พรรคการเมือง ทั้งนี้ พรรคการเมืองที่นายทะเบียนออกหนังสือรับแจ้งเตรียมการจัดตั้งพรรคการเมืองมีจำนวน 102 พรรคการเมือง (ข้อมูล ณ วันที่ 31 ตุลาคม 2561) (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2561ก) และช่วงเวลานับต่อจากนี้ไปหลังจากที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 ได้มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2561 โดยจะมีผลให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด 90 วัน นับแต่วันประกาศ นั้นหมายความว่าพรรคการเมืองต่าง ๆ ที่อยู่ระหว่างเตรียมการจัดตั้งพรรคการเมืองต้องเร่งดำเนินการจัดตั้งให้แล้วเสร็จโดยเร็ว เพื่อเตรียมตัวเข้าสู่สนามเลือกตั้งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้

ความหมายของพรรคการเมือง

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายของพรรคการเมืองว่า “กลุ่มบุคคลที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองอย่างเดียวกัน ร่วมกันจัดตั้งและจดทะเบียนเป็นพรรคการเมืองตามกฎหมาย”

นอกจากนี้ นักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์ได้ให้ความหมายของพรรคการเมืองไว้อย่างหลากหลาย เช่น (มานิตย์ จุมปา, 2542, น. 11-12)

จรรยา สุภาพ ให้ความหมายว่า “กลุ่มของเอกชนที่มีผลประโยชน์คล้ายคลึง และความต้องการอย่างเดียวกัน โดยรวมกันขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์จะเข้าควบคุมและกำหนดนโยบายของรัฐโดยการเอาชนะในการเลือกตั้ง การออกกฎหมายและการบริหาร

หยุด แสงอุทัย กล่าวว่า คำว่า พรรคการเมือง ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Political party ตรงกับภาษาฝรั่งเศสว่า Partie politique และตรงกับภาษาเยอรมันว่า Politische partai ซึ่งต่างก็มาจากรากศัพท์ภาษาละตินว่า Pars ซึ่งแปลว่า “ส่วน” พรรคการเมืองจึงหมายความว่า “ส่วนของราษฎรทั้งหมดในประเทศที่แบ่งแยกออกไปเป็นส่วน ๆ ตามความคิดเห็นและประโยชน์ได้เสียทางการเมือง”

นิยม รัฐอมฤต ให้ความหมายว่า “หน่วยงานที่มีวัตถุประสงค์ในการจัดการเกี่ยวกับอำนาจทางการเมือง มีลักษณะพิเศษคือ มีหน้าที่เกี่ยวกับงานทางการเมืองโดยตรง มีโครงสร้างที่มั่นคง และเปิดรับสมาชิกโดยทั่วไป และมีขีดความสามารถที่จะเข้าร่วมแข่งขันในการเลือกตั้งด้วย

เกษม อุทยานิน ให้ความหมายว่า “กลุ่มของพลเมืองซึ่งมีความคิดเห็นในปัญหาสาธารณะร่วมกัน และปฏิบัติการร่วมกัน (organized) เป็นหน่วยการเมืองเพื่อแสวงหาการควบคุมรัฐบาลโดยตั้งใจส่งเสริมการกำหนดการ (program) และนโยบาย (policy) ซึ่งเขาเชื่อถือ”

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น พอสรุปความหมายของพรรคการเมืองได้ว่า “การรวมตัวของกลุ่มคนที่มีความคิดเห็นและมีผลประโยชน์หรือความต้องการที่คล้ายคลึงกัน ร่วมกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองตามที่กฎหมายกำหนด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเข้าไปกำหนดนโยบายหรือควบคุมรัฐบาล”

ความสำคัญของพรรคการเมือง

ในประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย พรรคการเมืองถือเป็นสถาบันทางการเมืองที่สำคัญ โดยเป็นการรวมกลุ่มกันในฐานะตัวแทนของประชาชน ซึ่งตัวแทนดังกล่าวนี้ในระบอบประชาธิปไตยก็คือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั่นเอง และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็จำเป็นต้องมีการรวมกลุ่มกันเพื่อให้เกิดพลังในการผลักดันเรื่องต่าง ๆ ดังนั้น พรรคการเมืองจึงเป็นกลไกที่ขาดไม่ได้ในระบอบประชาธิปไตย

ความสำคัญของพรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตย (มานิตย์ จุมปา, 2542, น. 3-5)

1. เป็นกลไกเพื่อการต่อรองให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนโดยส่วนรวม
2. เป็นเครื่องมือประกันสิทธิและเสรีภาพ ความเสมอภาคของประชาชน ไม่ให้มีการปกครองที่เป็นเผด็จการ
3. เป็นกลไกที่แก้ไขความขัดแย้งของบุคคลที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันโดยการกำหนดนโยบายตามแนวทางกว้าง ๆ เพื่อให้ประชาชนโดยส่วนรวมสามารถยอมรับได้
4. เป็นเครื่องมือในการสร้างประชาธิปไตย อีกทั้งยังมีส่วนร่วมในการผลักดันให้การปฏิบัติตามประชาธิปไตยเกิดผลเป็นจริงอย่างมีประสิทธิภาพ
5. มีส่วนช่วยให้เกิดการพัฒนาทางการเมืองขึ้น

การจัดตั้งพรรคการเมือง

การรวมตัวกันเพื่อจัดตั้งพรรคการเมือง ถือเป็นเสรีภาพของปวงชนชาวไทยที่สามารถกระทำได้ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 45 กำหนดว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข”

สำหรับหลักเกณฑ์และวิธีการจัดตั้งพรรคการเมืองนั้น ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 มีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

บุคคลที่มีความประสงค์จะจัดตั้งพรรคการเมืองสามารถเริ่มดำเนินการได้ 2 วิธี โดยเริ่มจากการเตรียมการจัดตั้งพรรคการเมืองไว้ก่อน หรือหากมีความพร้อมสามารถยื่นคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองได้ทันที

1. การเตรียมการจัดตั้งพรรคการเมือง

ผู้แจ้งเตรียมการจัดตั้งพรรคการเมืองต้องเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม เช่นเดียวกับผู้ร่วมกันจัดตั้งพรรคการเมือง โดยมีจำนวนไม่น้อยกว่า 15 คน จะยื่นคำขอแจ้งการเตรียมการจัดตั้ง

พรรคการเมืองต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองไว้ก่อน แล้วดำเนินการรวบรวมผู้จัดตั้งพรรคการเมืองให้ได้จำนวนไม่น้อยกว่า 500 คน ก็ได้ แต่ต้องยื่นคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองภายใน 180 วัน นับแต่วันที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับแจ้ง ถ้ามิได้ยื่นคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้คำขอนั้นเป็นอันสิ้นผล กรณีคำขอแจ้งการเตรียมการจัดตั้งพรรคการเมืองหรือเอกสารหลักฐานไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน ให้นายทะเบียนพรรคการเมืองมีหนังสือแจ้งให้ผู้แจ้งทราบ เพื่อแก้ไขให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่นายทะเบียนพรรคการเมืองกำหนดหรือที่ขยายให้ เมื่อพ้นระยะเวลาดังกล่าวแล้ว ไม่มีการแก้ไขให้ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วนให้คำขอนั้นเป็นอันสิ้นผล ทั้งนี้ คำขอแจ้งนั้นอย่างน้อยต้องประกอบด้วยชื่อ ชื่อย่อ ภาพเครื่องหมายของพรรคการเมือง

ขั้นตอนการเตรียมการจัดตั้งพรรคการเมือง

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการเตรียมการจัดตั้งพรรคการเมือง

ที่มา: กกต. แจง 5 ขั้นตอน ขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองใหม่. โดย ไทยรัฐ, 2561.

2. การจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง

การจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 และระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 กำหนดให้บุคคลซึ่งมีคุณสมบัติทางการเมืองในแนวทางเดียวกัน จำนวนไม่น้อยกว่า 500 คน อาจร่วมกันดำเนินการเพื่อจัดตั้งพรรคการเมืองได้

คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ร่วมกันจัดตั้งพรรคการเมือง

คุณสมบัติ

1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด ในกรณีเป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ ต้องได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี

2) มีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปี

ลักษณะต้องห้าม

1) ติดยาเสพติดให้โทษ

2) เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต

3) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช

4) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่

5) วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

6) อยู่ระหว่างถูกระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นการชั่วคราวหรือถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

7) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล

8) เคยได้รับโทษจำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึง 10 ปี นับถึงวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

9) เคยถูกสั่งให้พ้นจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือถือว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ

10) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอันถึงที่สุดให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เพราะร่ำรวยผิดปกติ หรือเคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกเพราะกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

11) เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำโดยทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน กฎหมายว่าด้วยยาเสพติดในความผิดฐานเป็นผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือผู้ค้า กฎหมายว่าด้วยการพนันในความผิดฐานเป็นเจ้ามือหรือเจ้าสำนัก กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ายาเสพติด หรือกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในความผิดฐานฟอกเงิน

12) เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำการอันเป็นการทุจริตในการเลือกตั้ง

- 13) เป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกภาพสิ้นสุดลงยังไม่เกิน 2 ปี
- 14) เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ
- 15) อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
- 16) เคยพ้นจากตำแหน่งเพราะศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามีการเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการ มีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย
- 17) เคยพ้นจากตำแหน่งเพราะศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีคำพิพากษาว่าเป็นผู้มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ หรือกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง
- 18) อยู่ในระหว่างถูกสั่งห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง
- 19) ไม่เป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นหรือผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองอื่น หรือผู้แจ้งการเตรียมการจัดตั้งพรรคการเมืองอื่น

ขั้นตอนการขอจัดตั้งพรรคการเมือง

ก. ก่อนยื่นคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง

ตามมาตรา 10 ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 กำหนดว่า ก่อนยื่นคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง ผู้ร่วมกันจัดตั้งพรรคการเมืองต้องจัดให้มีการประชุมร่วมกัน โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมไม่น้อยกว่า 250 คน เพื่อกำหนดชื่อ ชื่อย่อ และภาพเครื่องหมายของพรรคการเมือง คำประกาศอุดมการณ์ทางการเมืองของพรรคการเมือง นโยบายพรรคการเมืองและข้อบังคับพรรคการเมือง เลขาธิการพรรคการเมือง เற்றுณูฎิพรรคการเมือง นายทะเบียนสมาชิกพรรคการเมือง และกรรมการบริหารอื่นของพรรคการเมือง ในส่วนของ ชื่อ ชื่อย่อ และภาพเครื่องหมายของพรรคการเมือง ต้องไม่มีลักษณะที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ไม่เป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ ไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีหรือความสงบเรียบร้อยของประชาชน อีกทั้งไม่ก่อให้เกิดความแตกแยกระหว่างชนในชาติ ไม่เป็นการครอบงำหรือเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่โดยอิสระของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ ต้องไม่ซ้ำ พ้อง หรือคล้ายคลึงกับ พระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์หรือพระนามของพระราชวงศ์ หรือที่มุ่งหมายให้หมายถึงพระมหากษัตริย์หรือพระราชวงศ์ และต้องไม่ซ้ำ พ้อง หรือคล้ายคลึงกับชื่อ ชื่อย่อ หรือภาพเครื่องหมายของพรรคการเมือง ที่จดทะเบียนหรือที่ยื่นขอจดทะเบียนอยู่ก่อนแล้ว หรือของพรรคการเมืองที่ถูกยุบและยังไม่พ้น 20 ปี นับแต่วันที่พรรคการเมืองนั้นถูกยุบ หรือของพรรคการเมืองที่มีผู้แจ้งเตรียมการจัดตั้งพรรคการเมืองไว้แล้ว

ทั้งนี้ ในการประชุมของผู้ร่วมกันจัดตั้งพรรคการเมือง จะต้องมีการจัดทำบันทึกการประชุมเป็นลายลักษณ์อักษร และมติของที่ประชุมให้เป็นไปตามเสียงข้างมากของผู้เข้าร่วมประชุม โดยผู้เข้าร่วมประชุม

คนหนึ่งมีเสียงหนึ่งในการลงคะแนนซึ่งต้องทำโดยเปิดเผย และไม่สามารถลงคะแนนแทนกันได้ และที่สำคัญก่อนยื่นคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองกฎหมายยังได้กำหนดให้พรรคการเมืองต้องมีทุนประเดิมไม่น้อยกว่า 1,000,000 บาท โดยผู้ร่วมกันจัดตั้งพรรคการเมืองทุกคนจะต้องร่วมกันจ่ายเงินเพื่อเป็นทุนประเดิมคนละไม่น้อยกว่า 1,000 บาท แต่ต้องไม่เกินคนละ 50,000 บาท

ข. การยื่นคำขอจัดตั้งพรรคการเมือง

ในการยื่นคำขอจัดตั้งพรรคการเมือง ให้ผู้ที่ได้รับเลือกเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองเป็นผู้ยื่นคำขอต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง พร้อมเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 1) ชื่อ ที่อยู่ เลขประจำตัวประชาชน และลายมือชื่อของผู้ร่วมกันจัดตั้งพรรคการเมืองทุกคน
- 2) หนังสือแสดงเจตจำนงเป็นผู้ร่วมกันจัดตั้งพรรคการเมือง
- 3) สำเนาทะเบียนบ้านและสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนที่ยังไม่หมดอายุ พร้อมรับรองสำเนาถูกต้องของผู้ร่วมกันจัดตั้งพรรคการเมืองทุกคน
- 4) หลักฐานการชำระเงินทุนประเดิมของผู้ร่วมกันจัดตั้งพรรคการเมืองทุกคน
- 5) สำเนาบัญชีธนาคารพาณิชย์แสดงจำนวนทุนประเดิมของผู้ร่วมกันจัดตั้งพรรคการเมือง
- 6) ข้อบังคับพรรคการเมือง
- 7) บันทึกการประชุมจัดตั้งพรรคการเมืองซึ่งผู้ได้รับเลือกเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองรับรองความถูกต้อง
- 8) หนังสือรับแจ้งของนายทะเบียนพรรคการเมือง ในกรณีที่มีการแจ้งการเตรียมการจัดตั้งพรรคการเมืองไว้ก่อน

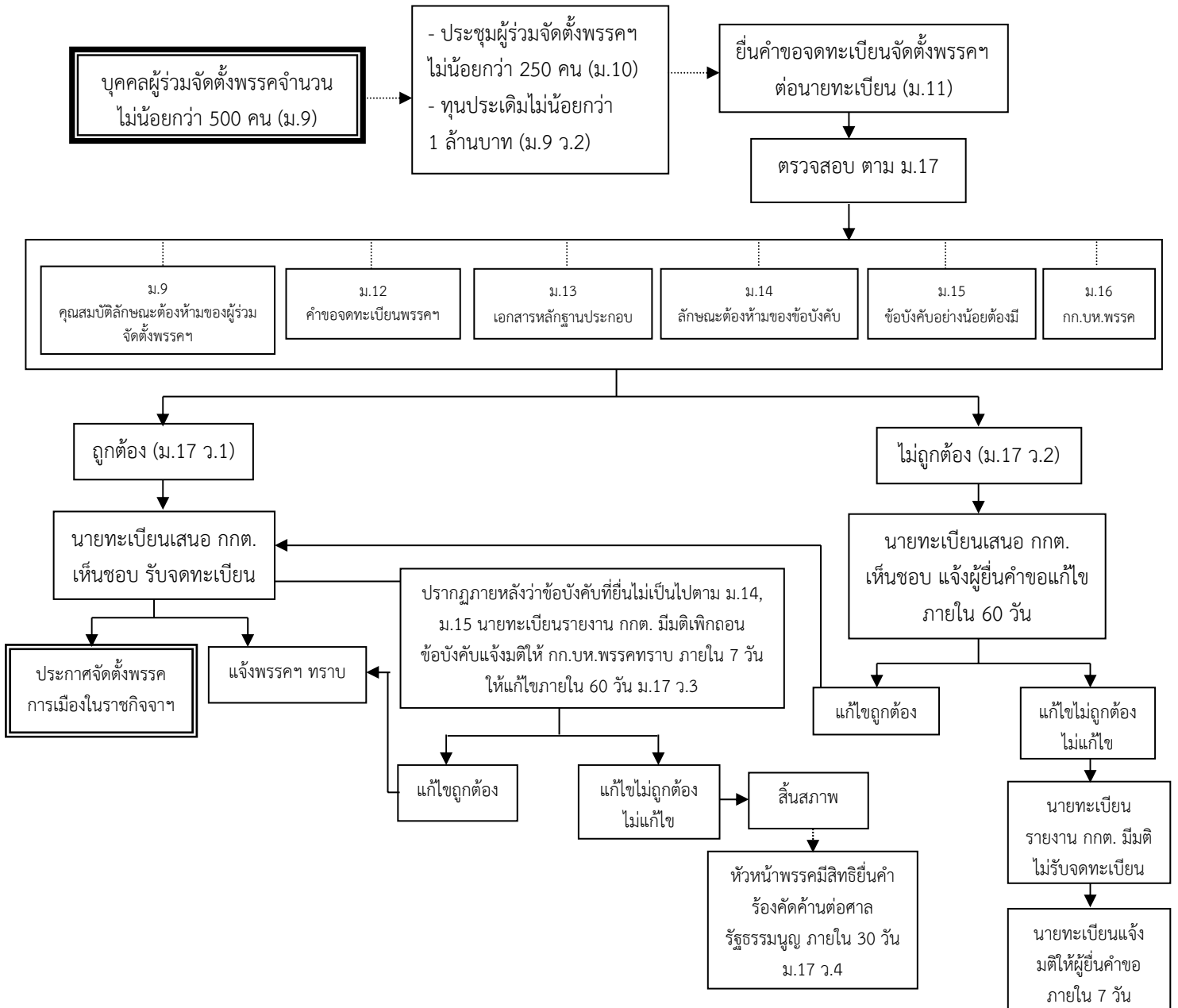
ค. การพิจารณาของนายทะเบียนพรรคการเมือง

1. ในกรณีที่นายทะเบียนพรรคการเมืองตรวจสอบแล้วเห็นว่าคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองและเอกสารหลักฐานที่ยื่นมีความถูกต้องครบถ้วน นายทะเบียนพรรคการเมืองโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งรับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง และให้ประกาศการจัดตั้งพรรคการเมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษา แต่ถ้านายทะเบียนพรรคการเมืองเห็นว่าคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองและเอกสารหลักฐานไม่ถูกต้องครบถ้วน นายทะเบียนพรรคการเมืองโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งจะมีหนังสือแจ้งให้ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนทราบพร้อมด้วยเหตุผลเพื่อแก้ไขให้แล้วเสร็จภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือนั้น เมื่อพ้นระยะเวลาดังกล่าวแล้ว ไม่มีการแก้ไขหรือยังแก้ไขไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน นายทะเบียนพรรคการเมืองจะรายงานไปยังคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณาและมีมติไม่รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง และนายทะเบียนพรรคการเมืองจะแจ้งมติของคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ผู้ยื่นคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองทราบภายใน 7 วัน นับแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีมติ

2. หากปรากฏในภายหลังว่าข้อบังคับพรรคการเมืองที่ยื่นไม่เป็นไปตามมาตรา 14 หรือมาตรา 15 ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 นายทะเบียนพรรคการเมืองจะรายงานไปยังคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณาและมีมติให้เพิกถอนข้อบังคับนั้น และแจ้งมติของคณะกรรมการการเลือกตั้งให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองทราบภายใน 7 วัน นับแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีมติ ในระหว่างนี้ คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองต้องดำเนินการแก้ไขข้อบังคับให้ถูกต้องหรือครบถ้วนภายใน 60 วัน

นับแต่วันที่ได้รับหนังสือนั้น เมื่อพ้นระยะเวลาดังกล่าวแล้วหากไม่มีการแก้ไขหรือยังแก้ไขไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน พรรคการเมืองนั้นเป็นอันสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง ทั้งนี้ ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองหรือหัวหน้าพรรคการเมืองมีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านมติของคณะกรรมการการเลือกตั้งต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งมติของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ผังขั้นตอนการจัดตั้งพรรคการเมือง

ภาพที่ 2 ผังขั้นตอนการจัดตั้งพรรคการเมือง

ที่มา: เอกสารประกอบการประชุมชี้แจงการจัดตั้งพรรคการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560. (น. 39), โดย สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 23 เมษายน 2561ข

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการจัดตั้งพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 กับ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560

ประเด็นสำคัญ	พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550	พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560
1. คุณสมบัติของผู้ร่วมกันจัดตั้งพรรคการเมือง	ผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิด หรือผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติซึ่งได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี <u>มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์</u> และไม่มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มีจำนวนตั้งแต่ <u>15 คนขึ้นไป</u> อจรวมกันดำเนินการจัดตั้งพรรคการเมืองได้ ในการจัดตั้งพรรคการเมืองให้ผู้จัดตั้งพรรคการเมือง จัดให้มีการประชุมเพื่อกำหนดนโยบายพรรคการเมือง กำหนดข้อบังคับพรรคการเมือง และเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง	บุคคลซึ่งมีอุดมการณ์ทางการเมืองในแนวทางเดียวกัน มีสัญชาติไทยโดยการเกิด ในกรณีเป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ ต้องได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี <u>มีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปี</u> และไม่มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ <u>จำนวนไม่น้อยกว่า 500 คน</u> อจรวมกันดำเนินการเพื่อจัดตั้งพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ได้
2. การแจ้งเตรียมการจัดตั้งพรรคการเมือง	ไม่ได้กำหนดไว้	บุคคลซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 9 จำนวนไม่น้อยกว่า 15 คน จะยื่นคำขอแจ้งการเตรียมการจัดตั้งพรรคการเมืองต่อนายทะเบียนไว้ก่อนแล้วดำเนินการรวบรวมผู้จัดตั้งพรรคการเมืองให้ได้ครบจำนวนไม่น้อยกว่า 500 คน ตามมาตรา 9 ก็ได้ แต่ต้องยื่นคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองตามมาตรา 11 ภายใน 180 วันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับแจ้ง ถ้ามิได้ยื่นคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองภายในระยะเวลาดังกล่าวให้คำขอนั้นเป็นอันสิ้นสุด

ประเด็นสำคัญ	พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550	พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560
3. จำนวนสมาชิกพรรคการเมือง	ภายใน 1 ปีนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองใด พรรคการเมืองนั้นต้องดำเนินการรับสมัครสมาชิกให้มีจำนวนไม่น้อยกว่า <u>5,000 คน</u> ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนด และมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละ 1 สาขา	ภายใน 1 ปีนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียน พรรคการเมืองต้องดำเนินการ 1. ให้มีจำนวนสมาชิกไม่น้อยกว่า 5,000 คน <u>และต้องเพิ่มจำนวนสมาชิกให้มีจำนวนไม่น้อยกว่า 10,000 คน</u> ภายใน 4 ปีนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียน 2. จัดให้มีสาขาพรรคการเมืองในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดอย่างน้อยภาคละ 1 สาขา <u>โดยสาขาพรรคการเมืองแต่ละสาขาต้องมีสมาชิกที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบของสาขานั้นตั้งแต่ 500 คนขึ้นไป</u>
4. ทุนประเดิมของพรรคการเมือง	ไม่ได้กำหนดไว้	เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการของพรรคการเมือง พรรคการเมืองต้องมีทุนประเดิมไม่น้อยกว่า 1,000,000 บาท โดยผู้ร่วมกันจัดตั้งพรรคการเมืองทุกคนต้องร่วมกันจ่ายเงินเพื่อเป็นทุนประเดิมคนละไม่น้อยกว่า 1,000 บาท แต่ไม่เกินคนละ 50,000 บาท

ที่มา: สรุปและเรียบเรียงจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 และ พ.ศ. 2560

การสิ้นสุดของพรรคการเมือง

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 บัญญัติให้พรรคการเมืองสิ้นสุดลง 3 กรณี คือ 1) สิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง 2) ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมือง และ 3) มีการคว่ำรวมพรรคการเมือง

1. การสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง

พรรคการเมืองย่อมสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง เมื่อ

1) ไม่แก้ไขข้อบังคับให้ถูกต้องหรือครบถ้วนภายในระยะเวลาที่กำหนดตามมาตรา 17 วรรคสาม หรือไม่สามารถหาสมาชิกหรือจัดตั้งสาขาตามมาตรา 33 วรรคหนึ่ง (1) หรือ (2) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด

2) ภายหลังจากที่ได้รับการจดทะเบียนพรรคการเมืองมีจำนวนสมาชิกไม่ถึงตามที่กำหนดในมาตรา 33 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ติดต่อกันเกิน 90 วัน

3) ภายหลังจากที่ดำเนินการครบตามมาตรา 33 วรรคหนึ่ง (2) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 มีจำนวนสาขาพรรคการเมืองไม่ถึงภาคละ 1 สาขา เป็นระยะเวลาติดต่อกัน 1 ปี

4) ไม่มีการประชุมใหญ่พรรคการเมืองหรือไม่มีการดำเนินกิจกรรมใดทางการเมืองเป็นระยะเวลาติดต่อกัน 1 ปี โดยมีเหตุอันจะอ้างได้ตามกฎหมาย

5) ไม่ส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไป 2 ครั้ง ติดต่อกัน หรือเป็นเวลา 8 ปีติดต่อกัน สุดแต่ระยะเวลาใดจะยาวกว่ากัน

6) มีหนี้สินล้นพ้นตัวตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย

7) พรรคการเมืองเล็กตามข้อบังคับของพรรคการเมือง

เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองหรือมีผู้แจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่า พรรคการเมืองใดสิ้นสภาพด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น ให้นายทะเบียนพรรคการเมืองดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง ถ้าเห็นว่ามีกรณีที่เป็นเหตุให้พรรคการเมืองสิ้นสภาพดังกล่าว ให้เสนอคณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณา ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่ามีกรณีดังกล่าวเกิดขึ้น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศการสิ้นสภาพของพรรคการเมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษา และให้ถือว่าพรรคการเมืองนั้นสิ้นสภาพตั้งแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป หากหัวหน้าพรรคการเมืองที่ถูกประกาศว่าสิ้นสภาพไม่เห็นด้วยการประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้อื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสมาชิกที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้ถือว่าการสิ้นสภาพของพรรคการเมืองเป็นการถูกยุบพรรคการเมือง

2. ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมือง

กระบวนการก่อนศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรค

เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าพรรคการเมืองใดกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ ให้อื่นศาลรัฐธรรมนูญเพื่อสั่งยุบพรรคการเมืองนั้น

1) กระทำการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

2) กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

- 3) ดำเนินกิจการอันมีลักษณะเป็นการแสวงหากำไรมาแบ่งปันกัน
- 4) ยินยอมหรือกระทำการใดอันทำให้บุคคลอื่นซึ่งมิใช่สมาชิกกระทำการอันเป็นการควบคุมครอบงำ หรือชี้นำ กิจกรรมของพรรคการเมืองในลักษณะที่ทำให้พรรคการเมืองหรือสมาชิกขาดความอิสระ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือโดยทางอ้อม
- 5) ให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้ เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือโดยทางอ้อมเพื่อจูงใจให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดสมัครเข้าเป็นสมาชิก เว้นแต่สิทธิหรือประโยชน์ซึ่งบุคคลจะพึงได้รับในฐานะที่เป็นสมาชิก
- 6) จัดตั้งสาขาพรรคการเมืองและตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดขึ้นนอกราชอาณาจักร
- 7) รับบริจาคเพื่อกระทำการหรือสนับสนุนการกระทำการอันเป็นการบ่อนทำลายความมั่นคงของราชอาณาจักร ราชบัลลังก์ เศรษฐกิจของประเทศ หรือราชการแผ่นดิน
- 8) กระทำการหรือส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้ใดกระทำการอันเป็นการก่อกวนหรือคุกคามความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือกระทำการอันเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ
- 9) เรียก รับ หรือยอมจะรับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดจากผู้ใด เพื่อให้ผู้นั้นหรือบุคคลอื่นได้รับแต่งตั้ง หรือสัญญาว่าจะให้ได้รับแต่งตั้ง หรือเพราะเหตุที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือตำแหน่งใดในการบริหารราชการแผ่นดินหรือในหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งกรณีผู้ใด ให้ ขอให้ หรือรับว่าจะให้เงินทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดแก่พรรคการเมือง สมาชิก หรือผู้ใด เพื่อจูงใจให้ตนหรือบุคคลอื่นได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือตำแหน่งใดในการบริหารราชการแผ่นดิน หรือในหน่วยงานของรัฐ
- 10) รับบริจาคเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด โดยรู้หรือควรจะรู้ว่าได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีแหล่งที่มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย
- 11) รับบริจาคเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดจาก
 - (1) บุคคลผู้ไม่มีสัญชาติไทย
 - (2) นิติบุคคลตามกฎหมายต่างประเทศที่ประกอบธุรกิจหรือกิจการหรือจดทะเบียนสาขาอยู่ในหรือนอกราชอาณาจักร
 - (3) นิติบุคคลที่จดทะเบียนในราชอาณาจักรโดยมีบุคคลผู้ไม่มีสัญชาติไทยมีทุนหรือเป็นผู้ถือหุ้นเกินกว่าร้อยละ 49 ในกรณีที่เป็นบริษัทมหาชนจำกัดที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ให้พิจารณาตามที่ปรากฏในทะเบียนผู้ถือหุ้นของบริษัท หุ้นที่ไม่ปรากฏชื่อผู้ถือหุ้นหรือถือโดยตัวแทนของบุคคลที่ไม่เปิดเผยชื่อ ให้ถือว่าเป็นหุ้นที่ถือโดยผู้ไม่มีสัญชาติไทย
 - (4) คณะบุคคล หรือนิติบุคคลที่ได้รับทุนหรือได้รับเงินอุดหนุนจากต่างประเทศ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ ดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์ของบุคคลผู้ไม่มีสัญชาติไทย หรือซึ่งมีผู้จัดการหรือกรรมการเป็นบุคคลผู้ไม่มีสัญชาติไทย
 - (5) บุคคล คณะบุคคล หรือนิติบุคคลที่ได้รับบริจาคเพื่อดำเนินกิจการของพรรคการเมืองหรือเพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมืองจากบุคคล คณะบุคคล หรือนิติบุคคลตาม (1) (2) (3) หรือ (4)

(6) บุคคล คณะบุคคล หรือนิติบุคคลที่มีลักษณะทำนองเดียวกันกับ (1) (2) (3) (4) หรือ (5) ตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

ความดังกล่าวข้างต้นไม่ใช้บังคับกับกรณีสมาชิกรับบริจาคเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด ดังกล่าวที่มีใช้เพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมือง

12) แจ้งหรือกล่าวหาพรรคการเมืองหรือบุคคลใดว่ากระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยรู้ยู่ว่าเป็นความเท็จ

13) มีเหตุอันจะต้องยุบพรรคการเมืองตามที่มีกฎหมายกำหนด

เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่าพรรคการเมืองใดกระทำการดังกล่าว ให้นายทะเบียนพรรคการเมืองรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานพร้อมทั้งเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณา โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งจะยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเอง หรือจะมอบหมายให้นายทะเบียนพรรคการเมืองเป็นผู้ยื่นคำร้องและดำเนินคดีแทนก็ได้ และเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดี นายทะเบียนพรรคการเมืองโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งจะขอให้อัยการสูงสุดช่วยเหลือดำเนินการในชั้นการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญจนกว่าจะเสร็จสิ้นก็ได้ เมื่อศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการไต่สวนแล้วมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าพรรคการเมืองกระทำการตามข้อ 1)-13) ข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อ ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมืองและเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น และในกรณีที่เห็นสมควรศาลรัฐธรรมนูญจะสั่งให้พรรคการเมืองระงับการกระทำใดไว้เป็นการชั่วคราว ตามคำร้องขอของคณะกรรมการการเลือกตั้ง นายทะเบียนพรรคการเมืองหรืออัยการสูงสุดแล้วแต่กรณีก็ได้

กระบวนการภายหลังศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรค

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองใดแล้ว ให้นายทะเบียนพรรคการเมืองประกาศคำสั่งยุบพรรคการเมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษาและห้ามมิให้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1) ห้ามมิให้บุคคลใดใช้ ชื่อ ชื่อย่อ หรือภาพเครื่องหมายของพรรคการเมืองซ้ำ หรือพ้องกับชื่อ ชื่อย่อ หรือภาพเครื่องหมายของพรรคการเมืองที่ถูกยุบนั้น

2) ห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของพรรคการเมืองที่ถูกยุบและถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเพราะเหตุดังกล่าวไปจดทะเบียนพรรคการเมืองขึ้นใหม่หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือมีส่วนร่วมในการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีก ทั้งนี้ภายในกำหนด 10 ปี นับแต่วันที่พรรคการเมืองนั้นถูกยุบ

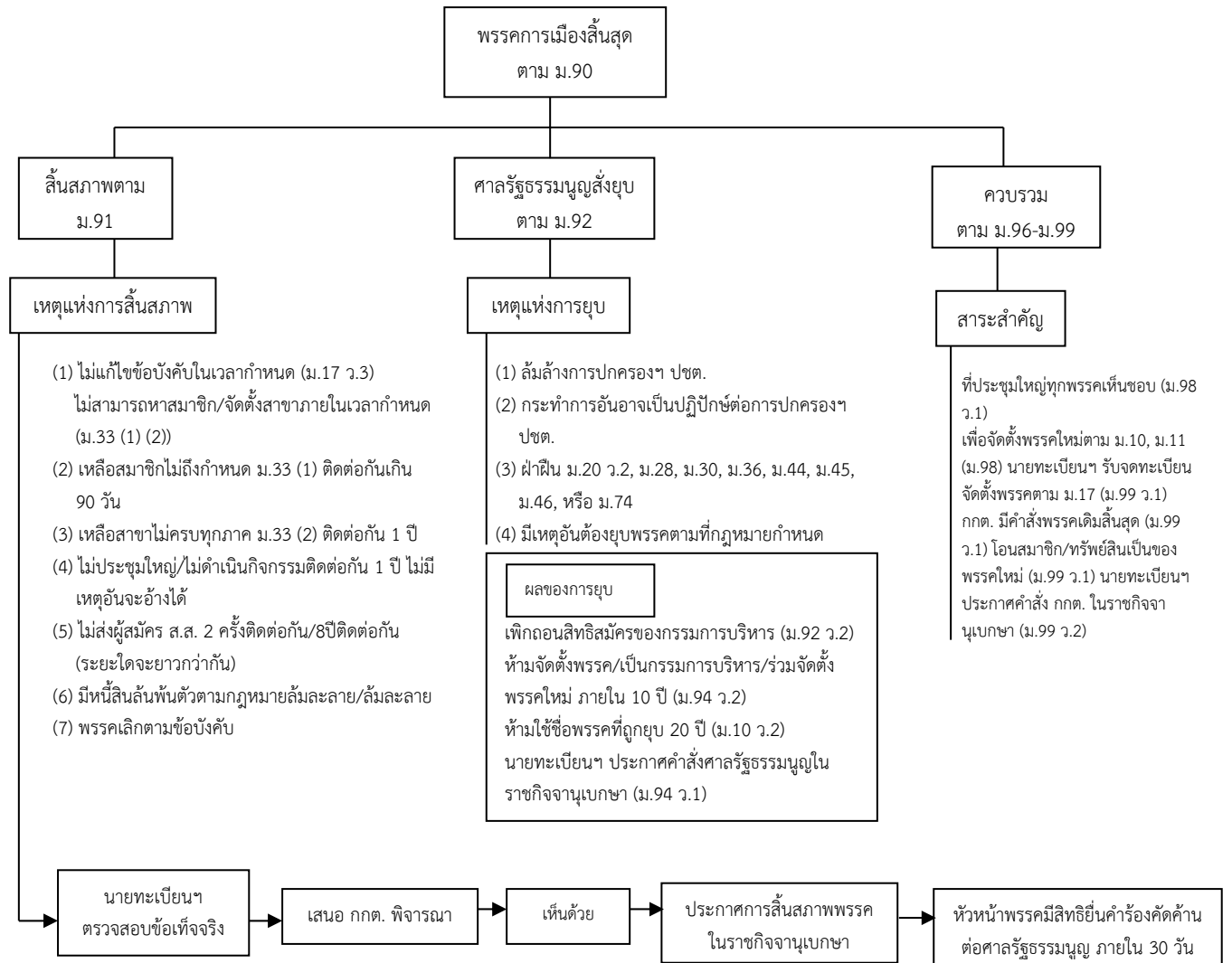
3. การรวบรวมพรรคการเมือง

การรวบรวมพรรคการเมืองให้กระทำได้เฉพาะเป็นการรวมกันเพื่อจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองใหม่เท่านั้น โดยในระหว่างอายุของสภาผู้แทนราษฎร จะมีการรวบรวมพรรคการเมืองที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมิได้

ขั้นตอนการควบรวมพรรคการเมือง

- 1) พรรคการเมืองที่จะควบรวมกัน ต้องขอความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ของแต่ละพรรคการเมือง
- 2) เมื่อที่ประชุมใหญ่ของแต่ละพรรคการเมืองเห็นชอบให้รวมกันตามข้อ 1) แล้ว ให้หัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมือง จำนวนพรรคการเมืองละ 10 คน ประชุมร่วมกันเพื่อดำเนินการร่างข้อบังคับของพรรคการเมืองที่จะจัดตั้งขึ้นใหม่
- 3) เมื่อมีการประชุมเพื่อดำเนินการร่างข้อบังคับของพรรคการเมืองที่จะจัดตั้งขึ้นใหม่ตามข้อ 2) แล้วให้ดำเนินการจัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างสมาชิกของทุกพรรคการเมืองที่จะควบรวมกัน เพื่อประชุมตั้งพรรคการเมือง ซึ่งจะต้องมีผู้เข้าร่วมประชุมไม่น้อยกว่า 250 คน เพื่อดำเนินการกำหนดชื่อ ชื่อย่อ ภาพเครื่องหมายพรรคการเมือง คำประกาศอุดมการณ์ทางการเมือง นโยบายพรรคการเมือง ข้อบังคับพรรคการเมือง เลือกหัวหน้าพรรคการเมือง เสร็จญูญพรรคการเมือง นายทะเบียนสมาชิกพรรคการเมือง กรรมการบริหารอื่นของพรรคการเมืองตามมาตรา 10 และดำเนินการขอตะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง โดยผู้ได้รับเลือกเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองเป็นผู้ยื่นคำขอต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง พร้อมชื่อ ชื่อย่อ ภาพเครื่องหมายพรรคการเมือง ที่ตั้งสำนักงานใหญ่ของพรรคการเมืองตามมาตรา 11 ทั้งนี้ การเรียกประชุมตั้งพรรคการเมืองต้องแจ้งให้สมาชิกของพรรคการเมืองที่จะรวมกันทราบก่อนวันประชุมไม่น้อยกว่า 7 วัน และให้ดำเนินการตามบทบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ต่อไป
- 4) เมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองแล้ว ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้พรรคการเมืองเดิมที่รวมเข้ากันเป็นอันสิ้นสุดลง โดยให้สมาชิกพรรคการเมืองเดิมเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใหม่ที่จัดตั้งขึ้น และให้บรรดาทรัพย์สิน หนี้สิน สิทธิ และความรับผิดชอบของพรรคการเมืองเดิมโอนไปเป็นของพรรคการเมืองใหม่ตั้งแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง ในกรณี queคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งตามข้อ 4) แล้ว ให้นำนายทะเบียนพรรคการเมืองประกาศคำสั่งการสิ้นสุดและการควบรวมพรรคการเมืองในราชกิจจานุเบกษา

ผังขั้นตอนการยุบพรรคการเมือง

ภาพที่ 3 ผังขั้นตอนการยุบพรรคการเมือง

ที่มา: คู่มือการปฏิบัติงานของพรรคการเมือง (น. 53), โดย สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 23 เมษายน 2561ก

เมื่อพิจารณาเงื่อนไขการจัดตั้งพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ที่กำหนดให้บุคคลที่จะจัดตั้งพรรคการเมืองต้องเป็นบุคคลที่มีอุดมการณ์เดียวกัน จำนวนไม่น้อยกว่า 500 คน ต้องมีทุนประเดิมไม่น้อยกว่า 1,000,000 บาท โดยผู้ร่วมกันจัดตั้งพรรคการเมืองทุกคนต้องร่วมกันจ่ายเงินเป็นทุนประเดิมคนละไม่น้อยกว่า 1,000 บาท ไม่เกินคนละ 50,000 บาท รวมถึงการกำหนดให้สมาชิกของพรรคการเมืองทุกคนต้องจ่ายค่าบำรุงพรรคปีละ 100 บาท หรือจ่ายแบบตลอดชีพจำนวนไม่น้อยกว่า 2,000 บาท นอกจากนี้เงื่อนไขเกี่ยวกับการจัดหาสมาชิกพรรคการเมืองหลังจากที่ได้มีการจัดตั้งพรรคการเมืองแล้วยังคงมีความคล้ายคลึงกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 แต่มีการเพิ่มเติมในประเด็นที่กำหนดให้พรรคการเมืองต้องเพิ่มจำนวนสมาชิกให้มีจำนวนไม่น้อยกว่า 10,000 คน นับแต่วันที่นายทะเบียนรับผิดชอบ และจัดให้มีสาขาพรรคการเมือง

ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดอย่างน้อยภาคละ 1 สาขา โดยสาขาพรรคการเมืองแต่ละสาขาต้องมีสมาชิกที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบของสาขานั้นตั้งแต่ 500 คนขึ้นไป ทั้งนี้อาจเป็นเจตนาเพื่อป้องกันไม่ให้พรรคการเมืองถูกรอบงำจากกลุ่มนายทุน อีกทั้งยังเป็น การกระจายอำนาจให้สมาชิกมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อพรรคการเมืองเสมือนหนึ่งเป็นเจ้าของพรรคการเมืองนั้น ๆ และอาจเป็นมาตรการหนึ่งในการส่งเสริมให้พรรคการเมืองมีความเข้มแข็งมากขึ้น

จากที่ผ่านมาพรรคการเมืองของไทยมักถูกมองว่าเป็นพรรคการเมืองเฉพาะบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทางการเมือง ดังจะเห็นได้จากรายงานการศึกษาของ **พรรณรัตน์ ดิษฐ์เจริญ (2555)** ได้ทำการศึกษา เรื่อง “**มาตรการทางกฎหมายในการเสริมสร้างความเข้มแข็งตามหลักประชาธิปไตยให้แก่ พรรคการเมือง**” พบว่า พรรคการเมืองของไทยมิได้ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน อย่างแท้จริง แต่พรรคการเมืองของไทยมักถูกจัดตั้งเพื่อสร้างประโยชน์ในทางอำนาจให้แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือกลุ่มคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะว่า ประเทศไทยควรที่จะให้ความสำคัญต่อการ เสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่พรรคการเมืองโดยอาศัยมาตรการทางกฎหมาย ดังนี้ 1) การกำหนดมาตรการ ทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดโครงสร้างของพรรคการเมืองให้พรรคการเมืองมีโครงสร้างทางอำนาจเป็นของ ประชาชน กำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดตั้งพรรคการเมืองเกี่ยวกับจำนวนสมาชิกพรรค และการจัดตั้งสาขา พรรคให้กระจายอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ 2) กำหนดให้สมาชิกพรรคต้องเข้าร่วมประชุมใหญ่ประจำปี อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง และให้อำนาจการบริหารพรรคและข้อบังคับพรรคต้องมาจากสมาชิกพรรค โดยสมาชิก พรรคต้องมีส่วนในการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และมีอำนาจเลือกตั้ง คณะกรรมการบริหารพรรค 3) การคุ้มครองสิทธิของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการสังกัดพรรคการเมือง โดยการยกเลิกการบังคับสังกัดพรรคการเมือง 4) การกำหนดมาตรการคุ้มครองเสียงข้างน้อยในพรรคการเมือง เพื่อให้พรรคการเมืองมีความเป็นประชาธิปไตยภายในพรรคการเมืองอย่างแท้จริง และ 5) การกำหนดมาตรการ การสนับสนุนพรรคการเมืองโดยรัฐและเอกชนด้วยการช่วยเหลือทางการเงินและประโยชน์อย่างอื่นโดยมุ่งเน้น การสร้างโอกาสในการแข่งขันให้แก่พรรคการเมืองอย่างเท่าเทียม โดยนอกจากมาตรการทางกฎหมาย ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่พรรคการเมืองแล้วรัฐต้องให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนให้มีจิตสำนึก ค่านิยมและทัศนคติที่ถูกต้อง ตลอดจน มีความรักและหวงแหนในอำนาจอธิปไตยและสิทธิทางการเมือง อันเป็นการเสริมสร้างให้พรรคการเมืองเป็น พรรคการเมืองของประชาชนซึ่งจะเป็นมาตรการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่พรรคการเมืองตามหลัก ประชาธิปไตยได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ **บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ (2555)** ได้ทำการศึกษา เรื่อง “**แนวทางการปฏิรูป ระบบการเลือกตั้งและพรรคการเมือง**” โดยเป็นการศึกษาเปรียบเทียบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ของไทยกับประเทศอังกฤษและประเทศเยอรมัน พบว่า ในประเด็นของระบบพรรคการเมืองไทยมีหลายประเด็น ที่ไม่สอดคล้องกับหลักการตามรัฐธรรมนูญที่ว่าด้วยประชาธิปไตยภายในพรรคการเมือง ทั้งในแง่ของ สมาชิกพรรค และการประชุมใหญ่ของพรรค อีกทั้งที่ผ่านมามีการแก้ปัญหาทางการเมืองยังแก้ปัญหาไม่ตรงจุด ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงระบบพรรคการเมือง ดังนี้ 1) ควรกำหนดให้มีการเก็บค่าบำรุง พรรคจากสมาชิกพรรคโดยอาจกำหนดอัตราค่าบำรุงพรรคเป็นอัตราก้าวหน้าตามรายได้ของสมาชิกแต่ละคน

เมื่อมีการจ่ายค่าสมาชิกแล้วจึงจะนับว่าเป็นผู้ที่มีสิทธิลงมติต่าง ๆ ภายในพรรคได้ การกำหนดกฎเกณฑ์เช่นนี้ย่อมเป็นการยกระดับสถานภาพของความเป็นสมาชิก ทำให้สมาชิกพรรคมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปมีปากมีเสียงภายในพรรคได้มากขึ้นกว่าเท่าที่เป็นอยู่ในสภาพการณ์ปัจจุบัน เพราะตามความเป็นจริงในปัจจุบันนั้นสมาชิกพรรคเป็นเพียง “ส่วนเกินที่จำเป็น” ของพรรคเท่านั้น 2) ปรับปรุงเกี่ยวกับองค์ประกอบของที่ประชุมใหญ่ โดยกำหนดให้จำนวนสมาชิก 200 คน เป็นจำนวนขั้นต่ำขององค์ประชุม นอกจากนี้ ควรเพิ่มบทบัญญัติทำนองเดียวกันกับกฎหมายพรรคการเมืองของเยอรมันที่กำหนดกรอบไว้ว่า ผู้มีสิทธิเข้าร่วมประชุมโดยตำแหน่งตามข้อบังคับของพรรคเหล่านี้จะมีสิทธิออกเสียงลงมติในการประชุมได้ไม่เกิน 1 ใน 5 ของผู้มีสิทธิเข้าร่วมประชุมที่มีสิทธิลงคะแนนทั้งหมด และ 3) กฎหมายพรรคการเมืองจะต้องกำหนดให้ที่ประชุมใหญ่ซึ่งเป็นตัวแทนของสมาชิกเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจขั้นสุดท้ายในการกำหนดตัวบุคคลลงสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งจะช่วยให้มีการผูกขาดอำนาจภายในพรรคการเมือง เมื่อพรรคการเมืองไม่มีการผูกขาดย่อมทำให้พรรคการเมืองเป็นตัวแทนผลประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริง

บทสรุปและความเห็นของผู้ศึกษา

การรวมตัวกันเพื่อจัดตั้งพรรคการเมืองเป็นเสรีภาพของปวงชนชาวไทยที่สามารถกระทำได้ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 45 บัญญัติให้บุคคลมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 กำหนดให้บุคคลที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปี จำนวนไม่น้อยกว่า 500 คน ซึ่งมีอุดมการณ์ทางการเมืองในแนวทางเดียวกันอาจร่วมกันจัดตั้งพรรคการเมือง พรรคการเมืองจะต้องมีทุนประเดิมไม่น้อยกว่า 1,000,000 บาท โดยผู้ร่วมกันจัดตั้งพรรคการเมืองทุกคนต้องร่วมกันจ่ายเงินเป็นทุนประเดิมคนละไม่น้อยกว่า 1,000 บาท แต่ไม่เกินคนละ 50,000 บาท ก่อนยื่นจดทะเบียนพรรคการเมือง ผู้ร่วมกันจัดตั้งพรรคต้องประชุมร่วมกันจำนวนไม่น้อยกว่า 250 คน เพื่อกำหนดชื่อ ชื่อย่อ เครื่องหมายของพรรคการเมือง เลือกหัวหน้าพรรค กำหนดนโยบายพรรค เลขาธิการพรรค เสร็จฎีกพรรค เป็นต้น เมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองดำเนินการจดทะเบียนพรรคการเมืองเรียบร้อยแล้ว ภายใน 1 ปี พรรคการเมืองต้องดำเนินการจัดให้มีสมาชิกพรรคจำนวนไม่น้อยกว่า 5,000 คน และเพิ่มสมาชิกให้ได้จำนวนไม่น้อยกว่า 10,000 คน ภายใน 4 ปี ให้สมาชิกพรรคทุกคนต้องจ่ายค่าบำรุงพรรคจำนวน 100 บาทต่อปี หรือจ่ายแบบตลอดชีพจำนวนไม่น้อยกว่า 2,000 บาท ส่วนการสิ้นสุดของพรรคการเมืองมี 3 กรณี คือ 1) สิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง 2) ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมือง และ 3) มีการคว่ำพรรคการเมือง

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 เป็นกฎหมายพรรคการเมืองฉบับที่ 7 ของประเทศไทยนับตั้งแต่มีกฎหมายพรรคการเมืองฉบับแรกเมื่อปี 2498 โดยมีความมุ่งหมายในการที่จะปฏิรูปพรรคการเมืองไม่ให้ถูกครอบงำโดยบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือกลุ่มนายทุนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วยการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง มีความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของพรรคการเมือง มีส่วนในการคัดสรรผู้สมัครรับเลือกตั้งเบื้องต้นแทนที่จะเป็นผู้มีอิทธิพลหรือผู้มีอำนาจ

ในพรรคการเมืองเป็นผู้คัดเลือก อย่างไรก็ตาม การจะทำให้พรรคการเมืองมีความเข้มแข็งนอกจากจะกำหนดเป็นมาตรการทางกฎหมายเพื่อให้มีสภาพบังคับใช้กับพรรคการเมืองแล้ว ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักรู้และเห็นความสำคัญในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดความเป็นไปภายในพรรคการเมือง อันจะเป็นการส่งเสริมให้พรรคการเมืองมีความเข้มแข็ง เป็นพรรคการเมืองที่ดำเนินการตามเจตนารมณ์และความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

จัดทำโดย

นายฉัตรชัย ศรีเมืองกาญจน

กลุ่มงานบริการวิชาการ 1 สำนักวิชาการ

โทร 0 2244 2060 โทรสาร 0 2244 2058

Email : sapagroup1@gmail.com

บรรณานุกรม

- กต. แจง 5 ขั้นตอน ขอจัดตั้งพรรคการเมืองใหม่! (1 มีนาคม 2561). **ไทยรัฐ**. สืบค้น 7 กันยายน 2561 จาก <https://www.thairath.co.th/content/1217055>
- “คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 3/2558 เรื่อง การรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของชาติ” (1 เมษายน 2558). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 132 ตอนพิเศษ 73 ง, น. 1-4.
- “คำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 53/2560 เรื่อง การดำเนินการตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง” (22 ธันวาคม 2560). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 134 ตอนพิเศษ 317 ง, น. 7-12.
- “คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 13/2561 เรื่อง การดำเนินการตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง (เพิ่มเติม)” (14 กันยายน 2561). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 135 ตอนพิเศษ 225 ง, น. 24-29.
- บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ. (2555). **แนวทางการปฏิรูประบบการเลือกตั้งและพรรคการเมือง**. สืบค้น 26 ตุลาคม 2561 จาก http://www.kpi.ac.th/media_kpiacth/pdf/M10_83.pdf
- “ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 11/2557 เรื่อง การสิ้นสุดของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย” (26 พฤษภาคม 2557). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 131 ตอนพิเศษ 84 ง, น. 10.
- “ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 24/2557 เรื่อง ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ต่อไป” (29 พฤษภาคม 2557). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 131 ตอนพิเศษ 89 ง, น. 1.
- “ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 57/2557 เรื่อง ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญบางฉบับมีผลบังคับใช้ต่อไป” (12 มิถุนายน 2557). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 131 ตอนพิเศษ 105 ง, น. 5-6.
- พรณรัตน์ ดิษฐ์เจริญ. (2555). **มาตรการทางกฎหมายในการเสริมสร้างความเข้มแข็งตามหลักประชาธิปไตยให้แก่พรรคการเมือง**. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะนิติศาสตร์, สาขากฎหมายมหาชน.
- “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550” (7 ตุลาคม 2550). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 124 ตอนที่ 64, น. 22-68.
- “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560” (7 ตุลาคม 2560). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 134 ตอนที่ 105, น. 1-41.
- มานิตย์ จุมปา. (2542). **กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง คณะกรรมการการเลือกตั้ง การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541**. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560” (6 เมษายน 2560). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก, น. 12.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2561ก). **ข้อมูลพรรคการเมืองที่ยังดำเนินการอยู่ ณ วันที่ 31 ตุลาคม 2561**. สืบค้น 20 พฤศจิกายน 2561 จาก https://www.ect.go.th/ect_th/download/article/article_20181031161731.pdf

- _____. (2561ข). สรุปข้อมูลรายชื่อพรรคที่ออกหนังสือรับแจ้งเตรียมการจัดตั้งพรรคการเมือง. สืบค้น 20 พฤศจิกายน 2561 จาก https://www.ect.go.th/ect_th/download/article/article_20181031161459.pdf
- _____. (23 เมษายน 2561ก). คู่มือการปฏิบัติงานของพรรคการเมือง. สืบค้น 7 กันยายน 2561 จาก https://www.ect.go.th/ect_th/Ewt_w3c/ewt_dl_link.php?nid=3658
- _____. (23 เมษายน 2561ข). เอกสารประกอบการประชุมชี้แจงการจัดตั้งพรรคการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560. สืบค้น 7 กันยายน 2561 จาก https://www.ect.go.th/ect_th/Ewt_w3c/ewt_dl_link.php?nid=3661
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2554). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. สืบค้น 7 กันยายน 2561 จาก <https://www.royin.go.th/dictionary/>